

Književnost.

Die slawische Philologie in Deutschland. Von M. Murko. Sonderabdruck aus »Internationale Monatsschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik«. 12. Jahrg. 2. und 3. Herausgegeben von Max Cornelicius, Berlin W. 30. Leipzig u. Berlin. Stolpci 225—252, 295—320.

Pod tem naslovom razpravlja naš rojak, vseučilišni profesor v Lipskem, o zgodovini in o nalogah slavistične vede na Nemškem. Prvi, zgodovinski del razprave je razširjeno nastopno predavanje, ki ga je govoril M. Murko, ko je 19. maja 1917 prevzel Leskienovo slavistično stolicu. Po kratkem uvodu o nemških polihistorijih, ki so se bavili tudi s slovanskimi jeziki (med drugimi Megiser, Leibnitz), razpravlja o početkih slavistike na Češkem in na Dunaju ter o pobudah, ki jih je dobila mlada znanost od Nemcev, preide na nemške začetnike primerjajočega jezikoslovja, ki so močno povzdignili znanje in veljavo slovanskih jezikov, nato pa poroča obširneje o postanku in razvoju slavističnih stolic na Nemškem, v Bratislavi (1842, pred Prago in Dunajem), v Lipskem (1870 — za to je porabil Murko arhivalne vire lipskega vseučilišča), v Berlinu (1874), v Monakovem (1911) in v Kraljevem (Königsberg, 1914). Prve tri so se ustanovile z ozirom na slovanske slušatelje, Poljake, ozir. lužiške Srbe; ostali dve pa radi važnosti ruskega jezika.

Drugi del razprave govori o tem, kako bi bilo treba urediti na Nemškem slavistične študije, da bi odgovarjale napredku znanosti in ustrezale potrebam časa. Doslej je bila slavistika na Nemškem v glavnem le del primerjajočega jezikoslovja — treba pa je, da se goji v vsem svojem obsegu kakor moderna filologija; zato priporoča Murko ustanovitev posebnih ločenih stolic za linguistiko in literarno zgodovino, svari pred pretiranim historizmom, ki se zanima zgolj za izumrle Slované srednje in severne Nemčije in je običal večinoma v premalo temeljitem razlaganju krajevnih imen. Posebno poudarja Murko važnost praktičnega učenja slovanskih jezikov za slovanske filologe nemške narodnosti; tudi primerjajočemu jezikoslovcu je potrebno poleg staroslovenščine popolno poznavanje vsaj enega izmed živih slovanskih jezikov, še bolj pa je potrebno to filologu. V ta namen naj se ustanove izredne profesure, oziroma lektorati. Ne priporoča pa, da bi se pri tem dajala vse-skozi prednost le enemu samemu, recimo ruskemu je-

ziku, linguistično je jezik najmanjšega naroda enako vreden kot najbolj razširjeni; tudi iz praktičnih razlogov se priporoča na Nemškem poleg ruščine pred vsem znanje poljskega jezika; kdor hoče razumevati avstrijske razmere, mora znati češki jezik, ki je tudi filološko izborni obdelan, razen tega se priporoča pred vsem srbohrvaščina; pa tudi ostalih jezikov ne kaže zanemarjati. Razen učenja jezikov se mora gojiti tudi poznavanje književnosti in njene zgodovine, pravtako tudi tradicionalna literatura in narodopisje. Ker nemška vseučilišča brezdvomno ne morejo tekrovati s slovanskimi glede natančnega raziskovanja posameznih jezikov in literatur, bo njihova naloga v prvi vrsti primerjajoča znanost. Podobne cilje kot vseučiliščni kolegiji in vaje naj ima tudi znanstvena literatura, ki naj skrbi pred vsem za popolno poznavanje in registriranje tozadevne znanstvene literature v slovanskih jezikih. Tudi ostale znanstvene stroke morajo končno prelomiti s starim nemškim načelom: »Slavica non leguntur«, ki je bilo zmeraj v veliko kvar nemški znanstveni literaturi. A v tem oziru se morajo poboljšati v prvi vrsti avstrijski Nemci. Sramota n. pr., da znane »Mitteilungen der k. k. geographischen Gesellschaft« na Dunaju v 10 letnikih (1906—1915) niso prinesle niti enega poročila o slovanski pisanem znanstvenem delu monarhije ali Balkana, dasi se je na tem polju veliko naredilo; pravtako tudi »Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich« niti z besedico ni omenil obilne in dobre slovenske in srbohrvaške literature o priliki štiristoletnice Trubarjevega rojstva. Nemci naj se v tem oziru v svojo lastno korist vrnejo zopet k tradicijam romantike.

Dr. Ivan Grafenauer.

Gruda umira. Napisal René Bazin. Iz francoščine prevel Izidor Cankar. Izdala in založila Leonova družba. Ljubljana 1917. Tiskala Katoliška tiskarna. 190+1 str.

Bazinov roman »Gruda umira« (La Terre qui meurt, 1899) je roman današnjega kmetiškega stanu. V njem je razgrnil pisatelj pred nami najbolj perečo stran agrarnega vprašanja: beg z domače grude. Zemljišče ne daje dovolj stalnih, ne dovolj obilih dohodkov, mladi zarod je izgubil veselje do težkega kmetiškega dela, naveličal se je večne skrbi in si išče lažjega, dasi pičlega zaslужka v mestih, bogatejše zemlje preko morja, v Ameriki. Tako se godi pri nas, tako v Dalmaciji, na Hrvaškem, pri Slovaki in Poljaki, tako tudi na vendéjskem Barju (Marée Breton), raztezajočem se med Saint Gil-